

MOBIL ILOVALARNI ISHLAB CHIQISHDA OBYEKTlardan FOYDALANISH

M.Yu.Doshanova, M.E.Shaazizova

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti, yulduzxon_85@mail.ru

Hozirgi vaqtda mobil qurilmalar turli xil funksiyalarga ega: Internetga kirish, shu jumladan elektron pochtdan foydalanish, matnli messenjerlar va video qo'ng'iroqlar yordamida aloqani qo'llab-quvvatlash. Shu munosabat bilan, nafaqat o'yin-kulgi va dam olish uchun, balki ofis vazifalarini hal qilish uchun ham ko'plab dasturiy echimlar paydo bo'ldi: hujjatlar, taqdimotlar, elektron jadvallar, grafiklar va boshqalar bilan ishlash. Xodimlar ish vaqtida mobil qurilmalardan foydalanishini hisobga olsak, korxonalar axborot xavfsizligi va korporativ siyosatning buzilishidan xavotirda. Ammo ko'plab korxonalar zamonaviy qurilmalarni taqiqlash o'rniga ishlab chiqarishga mobil texnologiyalarni joriy qila boshladilar. Mobil texnologiyalarni joriy etish uch xil tushunchaga muvofiq amalga oshirilishi mumkin [1, 2]. CYOD "Qurilmangizni tanlang" kontseptsiyasi mobil texnologiyalarning dastlabki kunlarida eng mashhur bo'lgan. Ushbu kontseptsiyadan foydalanib, korxonalar xodimning xohishiga ko'ra bitta yoki bir nechta qurilmani taklif qiladi. Barcha qurilmalar korporativ siyosatga muvofiq sozlangan. Ammo bu texnologiya tez rivojlanyapti, qurilmalar tezda eskirgan va xodimlar uchun ishlaydigan qurilmadan foydalanish qulay emas, chunki shaxsiy imtiyozlarga asoslanib, har bir kishi o'z qurilmasini sotib olgan, shuning uchun hozirda bu kontseptsiya amalda qo'llanilmaydi. BYOD ning "O'z qurilmangizni olib keeling" kontseptsiyasi hozirda eng maqbul hisoblanadi. Xodim ish joyida shaxsiy qurilmasidan foydalanadi, korporativ mobil ilovalar esa axborot xavfsizligi sifatini oshirish uchun ko'plab imkoniyatlarga ega. Bu kontseptsiya eng arzon hisoblanadi va buning natijasida xodimlarning qoniqish darajasi ortadi.

Shuningdek, korxonalar xodimlari uchun bir qarashda oddiy smartfonlar kabi ishlaydigan, lekin ish stoli rejimiga o'tish imkoniyatiga ega bo'lgan qurilmalar eng

istiqbolli hisoblanadi [4]. Ushbu rejimga o'tgandan so'ng, qurilma sichqoncha va klaviatura bilan foydalanish uchun qulay, shuning uchun alohida oynalarda ko'plab ilovalarni ishga tushirish mumkin bo'ladi. Bundan tashqari, ular monitorga ulanish uchun portlar bilan jihozlangan va Windows 10 va Linux Ubuntu platformalarida mavjud. Ya'ni, aslida, xodim istalgan vaqtda o'zi bilan olib ketishi va doimo aloqada bo'lishi mumkin bo'lgan kompyuter ishlatiladi. Bunday qurilmalar o'z platformalari uchun mavjud bo'lgan barcha dasturlarni qo'llab-quvvatlaydi. Masalan, Windows tizimida Microsoft Office va Adobe Photoshop, Linux Ubuntu-da Libreoffice va GIMP.

Amalda, korxonada har doim o'z ilovasiga ega va u haqidagi ma'lumotlar faqat uning xodimlari uchun mavjud. Shaxsiy rivojlanish korxonaning korporativ siyosati va axborot xavfsizligining barcha tamoyillarini hisobga olish va unga muhtoj bo'lgan xodimlar uchun arizani moslashtirish imkonini beradi. Rivojlanishni boshlashdan oldin siz mobil ilovani loyihalashingiz va birinchi navbatda ob'yektni modellashtirishdan foydalanishingiz kerak.

Energiya kompaniyasi xodimlarini xabardor qilish uchun mobil ilova mijoz sifatida ishlaydi va faqat xodim uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni ko'rsatadi. Korporativ siyosatni saqlab qolish uchun barcha ma'lumotlar korxonada serverda saqlanadi. Korxonaning IT bo'limi serverning ma'lumotlarni to'g'ri qabul qilishi, saqlashi, qayta ishlashi va mobil ilovalarga jo'natishi uchun serverning texnik qismlarini belgilaydi. Ilovaning asosiy funksiyalari qanday ajralib turadi: kompaniya yangiliklarini ko'rish, taqvimga voqealarni o'rnatish va uni boshqa xodimlar bilan sinxronlashtirish qobiliyati, matnli xabarlar yordamida korxonada tarmog'i ichidagi xodimlar o'rtasida aloqa o'rnatish.

Bundan tashqari, ushbu ilovadan foydalanadigan xodimlar foydalanuvchilar va administrator huquqlariga ega xodimlar sifatida ajralib turadi. Administrator hisobi ostida tizimga kiradi va foydalanuvchi boshqaruviga kirish huquqiga ega, yangi foydalanuvchini, masalan, yangi xodimni qo'shish imkoniyatiga ega. Administrator korporativ kalendarga yangi voqealar qo'shishi yoki mavjud

yozuylarni tahrirlashi mumkin. Shuningdek, korxonaning boshqa xodimlaridan matnli xabarlarini yuborish va ko'rish mumkin. Foydalanuvchi kompaniya yangiliklarini, korporativ kalendarni ko'rish mumkin, lekin faqat shaxsiy kalendarni o'rnatishi va administrator kabi matnli xabarlarini ko'rish va yuborishi mumkin. Yangi tadbir yaratish yoki taqvimdagi voqea haqidagi ma'lumotlarni o'zgartirish uchun administrator mobil ilova formasidan foydalanishi kerak. Berilgan so'rovga ega shakl serverga murojaat qiladi. Server voqealarni qayta ishlaydi va yangi yoki o'zgartirilgan voqealarni saqlaydi. Matnli xabarlar bilan ishlash uchun xabar shakli foydalanuvchining avtorizatsiya ma'lumotlarini yuboradi. Xabarlar mobil ariza shaklida yuboriladi. Xabarni jo'natish uchun foydalanuvchi shakldagi matnni teradi, so'ngra forma ma'lumotlarni serverga yuboradi, u yerda server xabarni saqlaydi va iloji bo'lsa, uni boshqa foydalanuvchiga yuboradi. Yangiliklarni ko'rsatish uchun server avtomatik ravishda joylashtirilgan yangiliklar ro'yxatini yangilaydi va agar foydalanuvchi ko'rish formasiga kirsam, dastur serverdan ma'lumotlarni so'raydi va u ma'lumotlarni ariza formasida ko'rsatadi. Shunday qilib, mobil ilovalarning kengaytirilgan funktsionalligi korxonaning xodimlarining o'zaro hamkorligini sezilarli darajada optimallashtiradi va ishlab chiqarish vazifalarini bajarishni sinxronlashtirishga imkon beradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Ремаренко С.А., Фролов Д.А. Анализ возможностей использования технологий мобильных приложений в деятельности предприятия // Молодой ученый. 2015. № 22 – 5 (102). С. 32–34.
2. BYOD, CYOD, COPE: What Does It All Mean? – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.repsly.com/blog/byod-cyod-cope-what-does-it-mean> (Дата обращения: 21.04.24).
3. Doshanova M., Dilmurodov T., Karimov M. PROBLEMS OF ADAPTIVE NEURO-FUZZY MODELING OF COMPLEX OBJECTS //International Scientific and Practical Conference on Algorithms and Current Problems of Programming. – 2023.